

НОВАТОРСКО ПО ДУХА СИ ПРОУЧВАНЕ

Руски, М. (2016). *Пасивът – средство за изразяване на авторитета в юридически текстове*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“

Силвия Ботева

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Трудът на доц. д-р Маргарита Руски „Пасивът – средство за изразяване на авторитета в юридически текстове“ е интересно и многопластово проучване с интердисциплинарен характер. Заглавието интригува и привлича вниманието на читателя с на пръв поглед странното съчетание между *пасив* и *авторитет*. Всъщност изследването на ролята на пасива за изграждане на юридическия дискурс, и по-конкретно за обозначаване на авторитета, е основната задача, която си поставя авторката и която определя цялостната структура на изложението.

В отделни глави се анализират и изясняват, от една страна, характеристиките на езиковите категории *зalog* и *диатеза* и от друга – спецификата на правото и на връзката му с езика, с който борави. В богатата на информация втора глава, озаглавена „Език и право“, се разглеждат социалната същност на правото и основни юридически понятия като *норма* и *авторитет*. Важно място е отделено на представяне на правното съдържание на авторитета, което се изяснява чрез понятия като сила, власт, влияние, обществен ред, държава. По думите на авторката авторитетът говори „чрез текстовете на закона, на съдебните решения, на договорите“ (стр. 10), тоест основният инструмент, чрез който той се утвърждава, е езикът. Тук става дума, разбира се, не за общоупотребимия език, а за специализирания език на правото.

В многобройните си изследвания, посветени на юридическия език, М. Руски установява, че той се отличава с висока честота на употреба на па-



сива, особено когато става дума за означаване на авторитета. Авторитетът е обобщен и дискретен образ на силата на закона, който цели постигането на определен резултат. От семантична и прагматична гледна точка, пасивът изразява именно резултативния характер на процеса, на действието, което много често води до неназоваване на вършителя. Този факт обяснява афинитета между пасив и авторитет.

В същинската аналитична част, посветена на пасива, М. Руски успешно използва функционалния модел на Хенгевелд и Макензи, отличаващ се със своята обхватност и общоприложимост. В този основен дял на работата, който обхваща три глави, авторката коментира възможно най-голям брой аспекти, свързани с разглежданата проблематика. Така например в безспорно най-интересната четвърта глава – „Пасивната диатеза на прагматично равнище“, се прави преглед първо на мястото на прагматиката в езиковедските изследвания, след което се представят основни понятия, като пресупозиция и асерция, топик и фокус и др. В конкретния анализ прагматичният компонент е силно разширен и допълнен с наблюдения главно от синтактичен характер – например изразяването на дискурсивната функция в прости и сложни изречения, в главни и подчинени. От прагматичния анализ трябва да се отбележат наблюденията върху фокализацията на агенса (обозначен от агентивно допълнение) и на самия процес (в безличните пасивни конструкции). Страниците, посветени на фокализацията, включват както теоретична информация за редица спорни проблеми, така и тълкувания на примери от корпуса.

Последните две глави на труда са посветени на анализ на пасива съответно на семантично и синтактично равнище. Подробно са представени семантичните характеристики на възвратния и безличния пасив. Основните синтактични параметри, които се изследват, са проблемът за валентността, особеностите на краткия, дългия и редуцирания пасив, спецификата на агентивното допълнение.

Обективността на направените констатации се гарантира от обработката на данните от достатъчно представителен корпус от 1500 страници, съставен от текстове на френски език на решения на Съда на Европейския съюз и на Договора за функциониране на Европейския съюз. Корпусът съдържа и официалния превод на тези текстове на български. Това позволява на М. Руски да включи в широката палитра от въпроси, които разглежда, и съпоставителната проблематика.

Съпоставката между юридически текстове на френски език и преводните им варианти на български дава възможност да се прецизират определени констатации, да се отбележат някои съществени прилики и отлики между двата езика. Интересни, в този смисъл, са наблюденията върху безличния пасив, и особено върху възвратнопасивните конструкции. По принцип възвратният пасив има доста по-висока честота на употреба в българския език, докато във

френския употребата му е ограничена. Анализът на данните от специализирания корпус води до същия извод. М. Руски посочва, че възвратнопасивните конструкции са доминиращ еквивалент в български, когато става дума за текст с предписателен характер и когато се акцентира върху актуалния характер на процеса. При обозначаване на деагентивност и резултативност и в двата езика преобладават причастно-пасивните конструкции.

Работата на Маргарита Руски е оригинално и новаторско по духа си проучване. Отличната подготовка на авторката ѝ позволява да направи комплексен анализ на пасивните конструкции и да обоснове високата им честота на поява в юридическите текстове. Използваният теоретичен модел с успех може да се прилага при изследването не само на юридическия език, но и на специализирания език, като цяло.

AN INNOVATIVE IN ITS ESSENCE RESEARCH

Ruski, M. (2016). *Pasivat – sredstvo za izrazyavane na avtoriteta v yuridicheski tekstove*. Sofia: Sv. Kliment Ohridski.

✉ **Prof. Silvia Boteva, DSc.**
University of Sofia
Sofia, Bulgaria
E-mail: s.boteva@uni-sofia.bg